
INSTRUCTIONOU

VAR AN EVESSAOU GENERAL DA GUËMER

EN AMZER AR C'HOLERA.

Ar C'holera a zo en Paris : dre ma elfe éruout en Breiz, e meus sônjet, evel er bloavez 1832, sqigna etouez va c'henvrois divar ar meaz, an Instructionou amàn varlerc'h, pere a dleàn da vadelez an Autrou BRISSOT-THIVARS, Prefet ar Finister. Eürus ma ellont tizout da eur vad benac.

Ar soignou qen util en peb amzer evit conservi ar yec'hed, a den, dreist oll, necesser en amzer-rën ar c'hlénvejou pere a dac calz a dud.

Ret eo delc'hel prop an tyes elec'h ma zeus calz a dud o cousqet. Rêi ar muia sclérijen d'ar c'hamprjou, ha caout soign, bep mintin, da zigueri ar prénestou, evit rêi ear vad ha chasseal an ear fall : arabat eo gousscoude rêi re vras ear en eun tol, nac en em delc'hel vis-a-vis da eur prénest digor a vez dirac eun nôr digor ive, rac aoun da drapout yenien.

Na eller recommandi re da zerc'hel eun ty prop ha sec'h. — Ret e vezo eta nettât ervad, nonpas hepqen

vardro an tyes, mes c'hoas ar c'hourtjou, an antreou hac ar gommoditeou; laqat scrabat lodennou al leurenty hac ar vuraillou pere a vez sclabezet eus a loustoni, entanez da rêi c'hoez fall; laqat goalc'hi, mar deo ret, pe gant dour, pe memes gant dour elor, an andrejou fléryussa eus an tyes, ha laqat güenna ar vuraillou gant râ, hep sabl, pa zônjêr e vez convenabl en ober.

Ret e vezo miret pe pellât, ar muia possubl, eus an tyes, an teil hac al louzaou o vreina; laqat redet an dour sac'h en em gav vardro an tyes, ha delc'hel prop ar voaziou dour, ar marchossiou hac ar c'hreyer, hac ouspen ze, miret na chommo an anevalet er memes campr gant an dud.

Ar vezventi, hac an direizdet en peb tra, a zeblant disposi d'ar c'blénved, hac en renta danjerussoc'h.

Arabat eo qemer aoun; ar speret calm, ar gourach hac ar gonfiang eo an dispositionou güella a enep ar spont eus ar c'holera, couriz evel ma zeo an temperang hac ar reizdet en oll habitujou eus ar vuez ar re favorapla en pere ec'h alfet en em gaout evit blanqat pe tec'hel ouz e attacou.

Ar boued e zoar custum da zêbri; hac eus a bere en em gaver ervat, a zo atao mad: ne vez qet mad chench a fêçon da veva, var digarez caout güelloc'h boued.

D'ar medecin eo da c'houzout petra da ober.

Ret eo dreist oll divoal da eva re a win-ardant.

Evit ar pez a zere eus ar güiscamant, e zeo mad en em c'holo gant eun eubeut muioc'h a eves eguet na rafet en eun amzer ordinal. Mad e ve douguen bouteyer coad pe galochou, evit delc'hel tom an treid hac o goarantissa eus an humidite.

Eun tam tân en eur gambr a zo calz yac'hus, hac a burifi an ear en eur bellât an humidite.

Ar c'holera neo qet eur c'hlnved bossennus : ne draper qet aneàn o tarempredi nac o touch ar re glàn ; ellout a rêr, eta, hep hep aoun, qemer soign eus ar re o deveus ezom.

Da zezirout e vez, goude ar pezh a zo bet examinnet epad ar c'holera eus ar bloavezh 1832, e vez roet mad qementse da gredi d'an oll, evit na ve qet dilezet ar dud ataqet eus ar c'hlnved, dinñan an aoun vras da veza abandonet er momentchou necessera.

An experianç a zisqez penos, epad ar c'holera, e veler calz a dud o santout certen diezanant ; qementse neo qet ar c'holera, gouscoude e zeo ret atao laqat eves, qerqent m'en em santer jenet.

Qement hini a zanto poan en e estomac, en deve ar c'holica, pe red-côf, a dleo, qent peb tra, ha pa na ve qet memes bras ar mercou-ze, douguen eun eves bras var ar seurt boued a zêbr, ha diminui ar gantite, pe memes en em briva en antier, hervez an ezom ; tlout a rai tec'hel euz ar fatic, euz ar yenien hac eus an humidite, en em vouisca tom mad, laqat eur centuren flanel endro d'ar c'hôf, evit pellat ar muia possubl ar yenien demeus al loden-ze eus ar c'horf, hac eva eur vech an amzer eur banne *the*, *soj*, *meliss* (louzaouen ar galon), *camomill*, *hillo-douar*, *menth*, *till*, an eil pe eguile. — Al louzacu-ze a gaver er c'hæriou, en stalliou an apotiqerien.

En qen cæs ne dremenfe qet buan an indisposition, ne dleer qet caout aoun da c'hervel eur medecin.

Ma ne deu qet ar voyenou merqet amàn diarog da arrêti ar boan, mar cuntinu ar c'holica, mar cresq ar boan, ha dreist oll, mar teu an dislounca, pe memes mar teu ar mercou-ze en eun tol, e vezo ret d'an hini clàn mont dioc'h-tu en eur guele tom, entre tapissou gloan ; placi briqennou tom, sac'houigou bian a drêz pe sabl tom, pe boutailladou dour tom eus e dreid ;

applica serviedou tom var e gôf; frotta e vemprou gant eun tam flanel, trempet e gûin-ardant camphr; rêi da eva, bep anter-heur, the camomill; laqat digass romder da blant an treid, dre voyen cataplamoù bleud lin, en pehini e vezo laqet eun nebeudic bleud moutard; miret ouz peb yenieu, ha rêi eul lavamant bian gant dour riz, amidon, pe col-malo, da bere e vezo ajoutet dour eur penn roz-qy. Gûelloc'h e ve, ma ne elfe qet an den clàn derc'hel al lavamant, rêi dean eun eilvet pe eun drivet, qentoc'h eguet rêi en ur vech eul lavamant antier, pehini a vé, marteze, supportet gant poan.

D'an ampoent ma teu ar mercou eus a bere e zeus comzet amàn diarog d'en em unani eus a boan benn, eus ar glazic er memprou, ar yenien var eul loden vras eus ar c'horf, mar teu yen an tédod, an daoulagad anter-clozet ha drouc-livet, ar c'hroc'hen var ar visach ha var an daouarn da denna var ar glas, ar mercou-ze er c'hléved na dleont qet miret eus a implic'h ar voyenou hon eus merqet; ret eo o implija gant hast vras, da c'hortos ma vézo éruet ar medecin.

Ret eo eta tomma ar c'hlanvour, ha cuntunui hep heana an implic'h eus ar voyenou merqet amàn diarog, bete ma vezor deuet a benn da brodui an domder naturel, pehini eo ar merq eus eur gûellaen favorabl.

Miret da eva biér pe gist ne vent qet grêt avoalc'h, na débri frouez criz opad rên ar c'hléved.

D'an ampoent qenta-mâ e zeo eta ret absoluamant confia soign eur c'hlanvour da eur medecin: ar voyenou da laqat en implic'h, adalec neuze, ne apparchantont nemet d'ar medecin: inutil, ha memes danjerus e ve rêi nep instruction er poent-se eus ar c'hléved, pere ne vent qet comprenet pe a elfe beza appliqet fall.

Imprimet gant Approbation an A. Prefet.